

Vitaforumot tartottak Sopronban az akácról

Időnként heves, de összességében hasznos és építő jellegű vitát folytattak le ökológus, méhész és erdészeti szakemberek március elején a soproni Nyugat-magyarországi Egyetemen a fehér akác magyarországi jelenlétéről. A téma fontosságát bizonyította, hogy a meghirdetett akácvitán az ország legtávolabbi pontjáról is érkezett vendég, ráadásul az este 8 órakor kezdődő párbeszéd három órára nyúlt.

Az akác jelenlegi helyzetétől az utóbbi hetekben, hónapokban sok szó esett szakmai és nem éppen szakmai berkekben is. A téma kapcsán rég nem látott figyelem fordult az erdőgazdálkodás irányába, a hírekben folyamatosan előke-rült az akác kiirtásának terve, az ellen-érdekelt oldalak egymásnak feszülése, az erdészek és a természetvédők véle-ményének ütköztetése. A téma azonban sokkal bonyolultabb, de némiképp ta-lán kevésbé drasztikusabb is, mint az a híradásokból leszűrhető – ezt bizonyí-totta a soproni akácvita. Konfliktus ugyan van – nem is kicsi – és minden bi-zonnyal maradni is fog, de egymás meg-értésével az álláspontok közeledtek.

Nincs szó az akác kiirtásáról

Az akácvita egy hosszabb alapozó elő-adással indult, amely során a szervezők, *Prof. dr. Borhidi Attila*, *Prof. dr. Bartha Dénes*, *Dr. Szmorad Ferenc* és *Dr. Tímár Gábor* számolt be a fehér akác jelenlegi helyzetéről. „Érzelmek nélkül, de átgon-dolva” – ez volt a mottója Borhidi Attilá-nak, az MTA rendes tagjának, de az érzel-mek nem maradtak el minden esetben.

Az alapozó előadásból kiderült, a je-lenlegi akácos erdőterület 463 000 hek-tárt tesz ki, amiből 200 000 hektár a rendszerváltást követően alakult ki. Az akác a hazai erdőterületek 24 százalé-kát foglalja el, ám az ökológusok, ter-mészetvédők legnagyobb problémája, hogy 25 600 hektár természetvédelmi területen (ebből 3800 hektár fokozottan védett), míg további 61 800 hektár Natura 2000-es területen található.

„A korábbi erdőtelepítéseknek és er-dőfelújításoknak köszönhetően olyan termőhelyekre is került fehér akác, ahol e fafaj nem érzi jól magát, és ott gazda-sági szempontból is értéktelen állomá-nyai vannak, vagy olyan fafajoktól veszi el a helyet, amelyek gazdasági szem-pontból is értékesebb állományokat ké-pezhetnének, és ökológiai tekintetben

is kívánatosabbak lennének. Egy elem-zés alapján a fehér akác által elfoglalt terület 35 százalékán vannak ilyen állo-mányok” – hangsúlyozták a szervezők az előadás során és állásfoglalásukban is. Az akác elleni küzdelem pedig sze-rintük erre a 35 százalékra korlátozód-na, tehát nincs szó az akác kiirtásáról, teljes visszaszorításáról.

A konferencián az ökológusok kifej-tették; véleményük, és egy 2005-ös ku-tatás szerint az akác 255 883,9 hektáron létfogosult, 149 805,6 hektáron viszont nem, és a faj kiszorítását erről a majd 150 000 hektárról szeretnék elérni. A kép tehát máris árnyaltabb, mint azt sok forrásból hallani lehetett.

Mi a baj az akáccal?

A szakemberek természetesen a problé-mákat is sorra vették, amit az akác je-lenthet. Ökológusok, botanikusok, és egyéb szakemberek ezzel kapcsolatban

miképp bírálta a szervezőket, hogy évek-kel ezelőtti forrásokból dolgoztak, és nem vonták be az Intézetet, így bizonyos számok szerint nem állják meg a helyü-ket. De a legkomolyabb kritikát a szakma irányába fogalmazta meg; „Ez az egész akácügy egy kocsmai verekedéshez ha-sonlít, ami egy ilyen kis szakmához nem illik. Együtt kellene dolgozni”.

Nagy Imre elmondta, hogy az akác esetében minden területen nyereséges a gazdálkodás, a faj visszaszorítása na-gyon komoly pénzügyi kiesést jelentene a gazdaságnak. Hozzátette, az EU-s csatlakozásunk óta 200 000 hektár gye-pet alakítottak át szántóvá, az apríték népszerűségének növekedésével pedig hatalmas területeken irtottak ki bozót-ot, ami ugyancsak komoly probléma természetvédelmi szempontból.

A szakember úgy véli, az esetleges szerkezetátalakítás, mely során az aká-cot egyes területekről kiszorítanák, az

Élénk vita zajlott Sopronban

sokat érveltek már az elmúlt időszak-ban, és minden okot felsorolni is nehéz lenne, de a nem őshonos akác ellen leg-inkább az alábbi problémákat szokták felvetni: talaja nitrogén-feldúsulása, a biodiverzitás csökkenése, agresszív ter-jeszkedés, természetközeli élőhelyek veszélyeztetése.

Problémák minden oldalról

A vitaindító előadás után *Nagy Imre*, az ERTI tudományos munkatársa kért szót, és hozzászólásában több problémát is felvetett az ügy kapcsán. Mint fogalma-zott, ő maga már küzdött az akác ellen is, és mellette is. Példaként említette, hogy saját erdőterületén nem tud mással fog-lalkozni, csak ezzel a fajjal. A kutató né-

állami szektorban vezetői döntéssel oldható meg, a magánerdők esetében ugyanakkor az ezzel járó veszteséget valakinek kompenzálnia kellene. Ez utóbbi több kérdést is felvet, ugyanak-kor Nagy Imre megoldásként említette, hogy az elmúlt EU-s ciklusban 5 milli-árd forint fel nem használt erdészeti tá-mogatás maradt, amit végül az állatte-nyésztéshez csoportosítottak át, ám ez az összeg már egy fajcserét is megal-a-pozhatott volna. A szakember elmon-dta, hogy kutatásaik szerint az akác után a cser vissza tudja foglalni a területet, így a szerkezetátalakításnak van létjo-gosultsága. Hangsúlyozta továbbá, hogy jelen helyzetben a hengeresfa-ül-tetvények támogatása is fontos lenne,

amely szorosan kapcsolódik a témához. Rögtönzött előadása végén hangsúlyozta, hogy „hűs év múlva a bálványfával lesznek hasonló problémák”.

Az erdészek véleménye sem maradt el

Az akácvita egyik pozitívuma volt, hogy az este folyamán nemcsak kutatók, elméleti szakemberek mondták el véleményüket az akáccal kapcsolatban, hanem a gyakorlat is megjelent. *Sári Zsolt* a Nyírerdő Zrt.-től érkezett Sopronba.

„Az akác a Nyírség aránya. Olyan fát produkál, amely európai hírű. Nálunk az akác egy sikertörténet, mert nem ijedtünk meg a fajtól” – mondta el a szakember, aki hozzátette, a nyugati országokban nagyon komoly piaca van az akácfának, a Nyírerdő Zrt. is nagy mennyiségben exportál például Hollandiába. „Nálunk éves átlagban az akác iparifakihozatala 50-55 százalék”.

Sári Zsolt elmondta, hogy területeiken a csapadékhány miatt nagyon nehéz lenne aszerkezetátalakítás, és ez az Alföld többi részén sincs másképp. Az akác ezeken a területeken kenyéradó fa, „mi a kenyérünknek tekintjük”.

A rendezvényen röviden egy magán-erdőgazdálkodó is felszólalt, és kikérte magának, hogy a saját területén akarják megszabni neki, mit is csináljon. „Az egész gazdálkodás az én felelősségem” – hangsúlyozta, majd hozzátette, az ő érdeke az, hogy minél jobb erdőt adjon majd át az utódjainak, és ebben a kérdésben nem kerülhető meg a jövedelmezőség.

A szervezők erre azt mondták, hogy egy nátha is addig magánügy, amíg az azal nem fertőzzük meg a körülöttünk levőket, és így van ez az akáccal is. Amint az ültetvényből kikerül, abban a pillanatban már az egész közösségre hatással van.

A támogatás befolyásolja, mit csinál a gazda

Kovács Gábor, az Erdőmérnöki Kar egyetemi docense is több problémafelvetéssel élt az akácügy kapcsán. „Miért nőtt a rendszerváltás óta 200 000 hektárral az akác területe?” – tette fel a kérdést, majd kifejtette, hogy a fehér akác gazdaságilag nagyon jó opció, méghozzá a csemetetermesztéstől kezdve. A szakember úgy véli, ebben témában nem lehet külön választani az állami és a magánerdőket, ökológiai szempontból ezeket egységesen kell kezelni. 150 000 hektár szerkezetátalakításához viszont nagyon komoly források kellenek, amit elő kell teremteni. „A támogatás befolyásolja, hogy mit csi-

nál a gazda” – hangsúlyozta, utalva arra, hogy ha az erdőtulajdonosnak megéri lecserelni a fafajt, akkor azt vélhetően meg is fogja tenni. Ezt azonban nem lehet elvárni tőle anélkül, hogy ne lenne kompenzáció. „A vidéki ember isteníti az akácot, ami nem véletlen, hiszen ez a fa végigkíséri őket bölcsőtől a koporsóig”.

A szakember véleménye szerint egyébként azok a védett erdők nem stabil rendszerek, ahova az akác be tudott nyomulni, ami újabb kérdéseket vet fel. Kovács Gábor szerint ugyanakkor probléma, hogy nagyon csekélyek a források az akác kutatására.

Mondatai végén az egyetemi docens felvetette: Magyarország területén a barna erdőtalajok 75 százaléka mezőgazdasági terület, aminek nagy részén kukoricát termesztene monokultúrában.

Fejlődő méhészet

Az akácvitából természetesen a méhészek sem maradhattak ki. Képviselőjük szerint ugyan még a hobbiméhészek túlsúlyban vannak, de egyre többen foglalkoznak vállalkozásszerűen ezzel a tevékenységgel. Megtudtuk, hogy Magyarország 15 000 tonna akácmézért értékesít az Európai Unióban, amely 18 milliárd forintos árbevételt ad.

A statisztikákat tekintve kiderült, hogy hazánkban 1 100 000 méhcsalád termel mézet, amely számára a jelenlegi akác-erdő-terület megfelelő, de az ágazat fejlődik, így a méhcsaládok száma is folyamatosan növekszik. Az előadás alapján a résztvevők azt is megtudták, hogy optimális esetben 5 méhcsaládnak 1 hektár akác-erdőre van szüksége, ami alapvetően 220 000 hektárt jelentene. Ez persze csak nyers szám, hiszen a területnek olyannak kell lennie, amit meg lehet közelíteni, cél-szerű, ha az állomány 10 és 30 év közötti, és három kilométeren belül kell lennie. Ráadásul a terület tulajdonosa is fontos tényező, hiszen gyakorlati tapasztalat, hogy míg az állami erdőkkel az együttműködés könnyű, addig a magán-erdők tekintetében néha ellenállásba ütköznek a méhészek. Így tehát az egyszerű osztással kiszámolt 220 000 hektár jelentősen több, ha a feltételeket is figyelembe vesszük – nem beszélve arról, ha nem optimális a környezet, például nincs elég csapadék.

Sokan sokféle gondolatokkal

Az akácvita folyamán természetesen a megemlítettek mellett is több tucatnyi érv hangzott el mindkét oldalon. Volt, aki az ausztráliai üregi nyulak esetéhez hasonlította az akácot, hangsúlyozva, hogy a betelepítés valakinek nagyon jó

üzlet volt, a nyulak visszaszorítására fordított összegeket ugyanakkor már másoknak kell előteremtenie.

Sokan hozták fel a klímaváltozást is, utalva arra, hogy ahol most kiirtják az akácot lehet, hogy 10-20 év múlva szükség lehet rá, hiszen a csapadékhány miatt más nem él meg azon a területen.

„Pénzből élünk” – szólott egy másik vélemény, utalva arra, hogy nem kerülhető meg az akáckérdés gazdasági oldala, hiszen a vele való gazdálkodás olcsó, a haszon pedig garantált. *Gönczi Péter* zalai erdőfelügyelő szerint például ebből a szempontból csak a tölgy versenyezhet az akáccal, ám Sári Zsolt nyírségi erdész hamar leszögezte, náluk az akácnak jóval nagyobb a hozama, mint a tölgynek.

„A természeti érték is érték” – vetették közbe néhányan a gazdasági haszon ellenpólusaként. A tanácskozás során egyébként sokan kritizálták az Akác-koalíciót, és azt a kezdeményezést, amely az akácot a hungarikumok közé emelné, és a faj terjedését nem-hogy gátolná, de támogatná.

Kétséges jövő

Azt, hogy mit hoz a jövő az akácüggyel kapcsolatban, még korai megmondani. Egyelőre az Európai Unióban is várat magára a válasz, az azonban a soproni vítaest során jól látszódtott, hogy az érdekek csak részben ellentétesek. Az ökológusok és természetvédők nem kívánják kiirtani a teljes akácállományt, a fajjal való gazdálkodás nincs ellenükre, ugyanakkor mintegy 150 000 hektárról szeretnék eltüntetni a fafajt. Az esetleges szerkezetátalakításnak azonban olyan komoly költségei lennének, ami miatt ez a cél egyelőre kissé távolinak tűnik. Ha azonban a gazdálkodóknak a fajcsere megérné, minden bizonnyal élénkebb is a lehetőséggel – ha az hosszú távon sem okoz nekik hátrányt.

A soproni akácvita rengeteg érdekes, jogos és esetenként akár kevésbé jogos felvetést, érvet sorakoztatott fel mindkét oldalon. Érzelemmentes vitáról sok esetben nem lehetett beszélni, de ez talán érthető egy olyan jelentőségű faj esetében, mint amilyen az akác.

A jelen beszámoló csak gondolatébresztőnek, vitaindítóknak, vagy talán vitát indukálóknak készült, hiszen a párbeszédnek még nem szabad megrekednie, mivel anélkül nem születethet előnyös, de minden bizonnyal kompromisszumokkal teli megoldás.

Gribek Dániel

agrármérnök, szerkesztő,
Erdő-Mező Online